

ÜLEVAADE EESTI APTEEKIDE TEGEVUSEST AASTAL 2020

APTEEKIDE ARV

Eestis tegutsevate apteekide liigid on üldapteek, haiglaapteek ja veterinaarapteek. Apteegi struktuuriüksusteks on haruapteegid ja apteegibuss. Lisaks võib tegevusluba omav üldapteek pakkuda internetiapteegi teenust. Aastatel 2012–2021 toimunud muutusi apteekide koguarvus kajastab tabel 1, kus on välja toodud tegevusluba omavate apteekide arv koos haruapteekidega aasta alguse seisuga.

Tabel 1. Apteekide arv koos haruapteekidega aastatel 2012–2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Üldapteegid	469	475	478	476	493	490	495	494	498	479
Haiglaapteegid	24	25	24	24	24	24	24	24	24	24
Veterinaarapteegid	5	4	4	4	4	4	4	4	3	3

Eestis oli 2021. aasta esimese jaanuari seisuga keskmiselt üks üldapteek ehk ravimite jaemüügikoht 2775 inimese kohta. 2020. aasta alguses oli Eestis 498 kehtiva tegevusloaga üldapteeki, millest 352 olid põhiapteegid ja 146 haruapteegid. Apteegireformi käigus muutusid väga paljude apteekide tegevusload ning 2021. aasta alguses tegutses 381 põhiapteeki ja 98 haruapteeki. Enamik apteeke – 66% – asusid suuremates, üle 4000 elanikuga linnades, 8% apteekidest asus väiksemates linnades ja 26% maal.

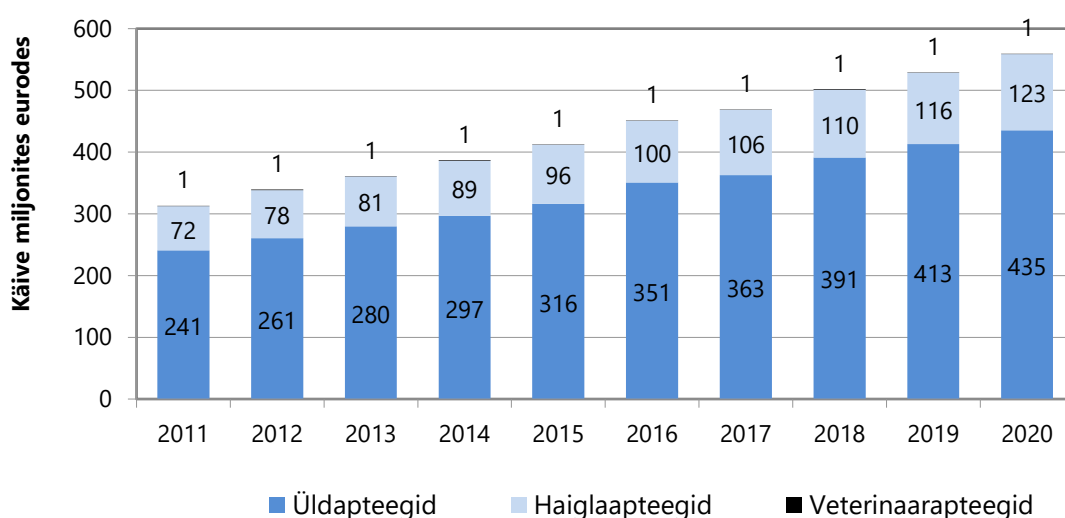
Haiglaapteekide arv on viimaste aastate jooksul püsinud samal tasemel. 2020. aastal oli haiglaapteeke 24, neist üks haruapteek. Harjumaal asus üheksa haiglaapteeki, neist seitse Tallinnas. Ida-Virumaal oli kolm ja Tartumaal kaks haiglaapteeki, ülejäänud maakondades oli üks haiglaapteek. Vaid Valgamaal ja Võrumaal ei ole ühtegi haiglaapteeki.

Alates aastast 2012 on veterinaarapteekide arv ja asukoht suhteliselt stabiilne. 2020. aastal tegutses kolm veterinaarapteeki: Tartus, Põlvamaal ja Saaremaal.

APTEEKIDE KÄIVE

Apteegistatistika põhineb apteekide kvartaalselt esitatavatel aruannetel. Alates 2015. aastast on andmed esitatud põhi- ja haruapteekide kohta eraldi. Haruapteek võib asuda põhiapteegist erinevas maakonnas või linnas, seetõttu on nii põhiapteeke kui haruapteeke vaadeldud iseseisva üksusena. Üldapteekide ja veterinaarapteekide andmed on esitatud koos käibemaksuga, haiglaapteekide puhul ei ole käibemaksu arvestatud.

Kõigi aasta jooksul tegutsenud apteekide ja nende haruapteekide kogukäive 2020. aastal oli 559 miljonit eurot, millest üldapteekide käive moodustas 78% (435 miljonit eurot), haiglaapteekide käive 22% (123 miljonit eurot) ning veterinaarapteekide käive 0,1% (0,72 miljonit eurot).

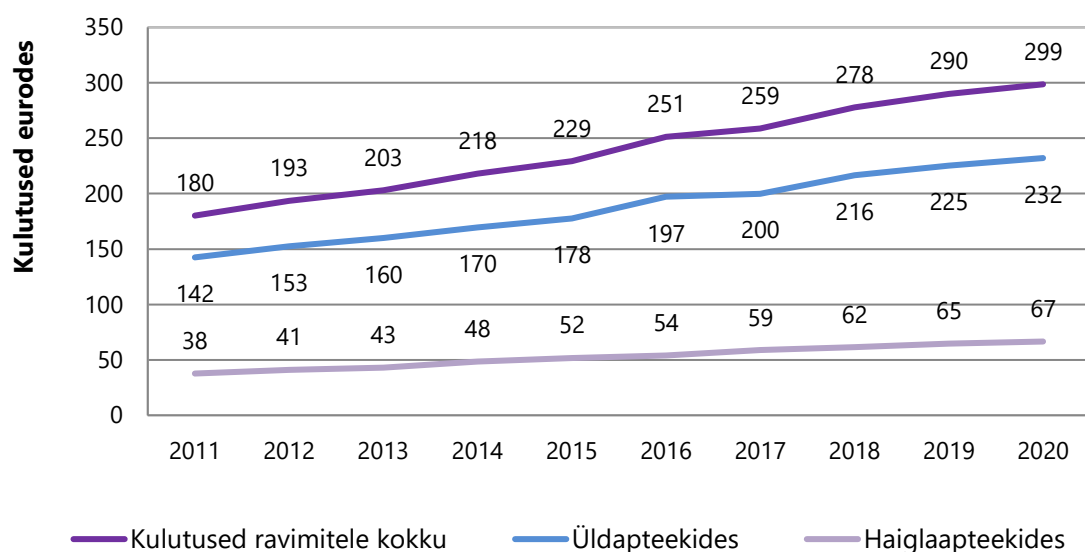
Joonis 1. Apteekide kogukäive aastatel 2011–2020

Apteekide käive koosneb ravimite ja muude kaupade käibest. 2020. aastal oli ravimite osakaal kogukäibest üldapteekides 71%, haiglaapteekides 72% ja veterinaarapteekides 63%.

Tabel 2. Ravimite käive apteekides aastal 2020, eurodes

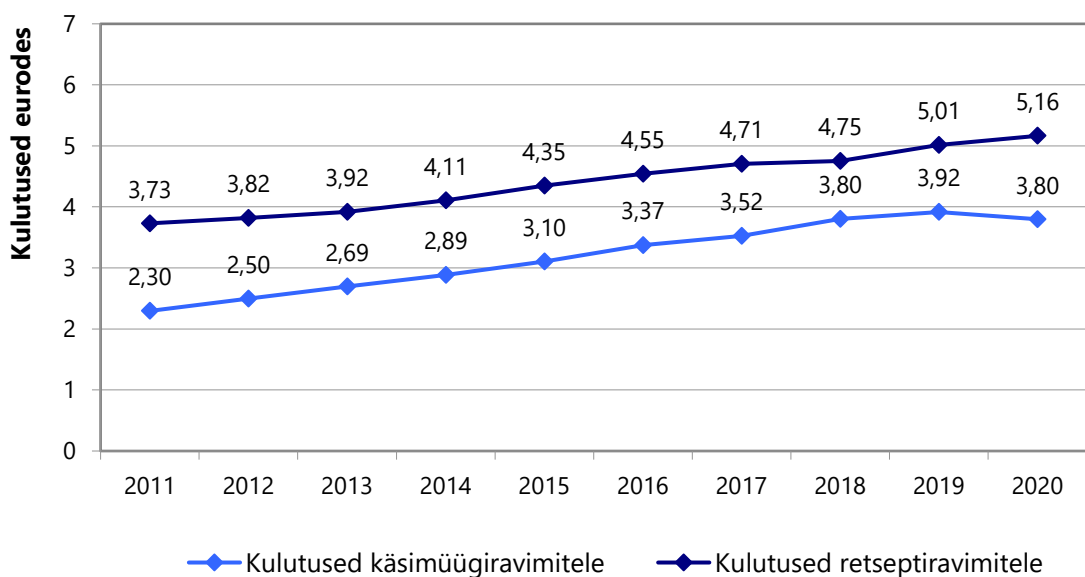
	Ravimite käive	% kogukäibest
Üldapteegid	308 474 220	71%
Haiglaapteegid	88 459 174	72%
Veterinaarapteegid	454 394	63%

Ravimite käive üld- ja haiglaapteekides aastal 2020 oli kokku 397 miljonit eurot. Jagades saadud summa kõigi Eesti elanike vahel saame, et üldised kulutused ravimitele ühe elaniku kohta olid ligikaudu 299 eurot aastas.

Joonis 2. Kulutused ravimitele ühe elaniku kohta aastas, 2011–2020

Igakused otsesed kulutused ravimitele ühe elaniku kohta on viimastel aastatel pidevalt kasvanud. Eesti elanik ise kulutas 2020. aastal ravimitele ühes kuus keskmiselt 8,96 eurot, aastas ligi 108 eurot. Võrreldes 2019. aastaga suurenesid kulutused retseptiravimitele 3% ja kulutused käsimüügiravimitele vähenesid 3%.

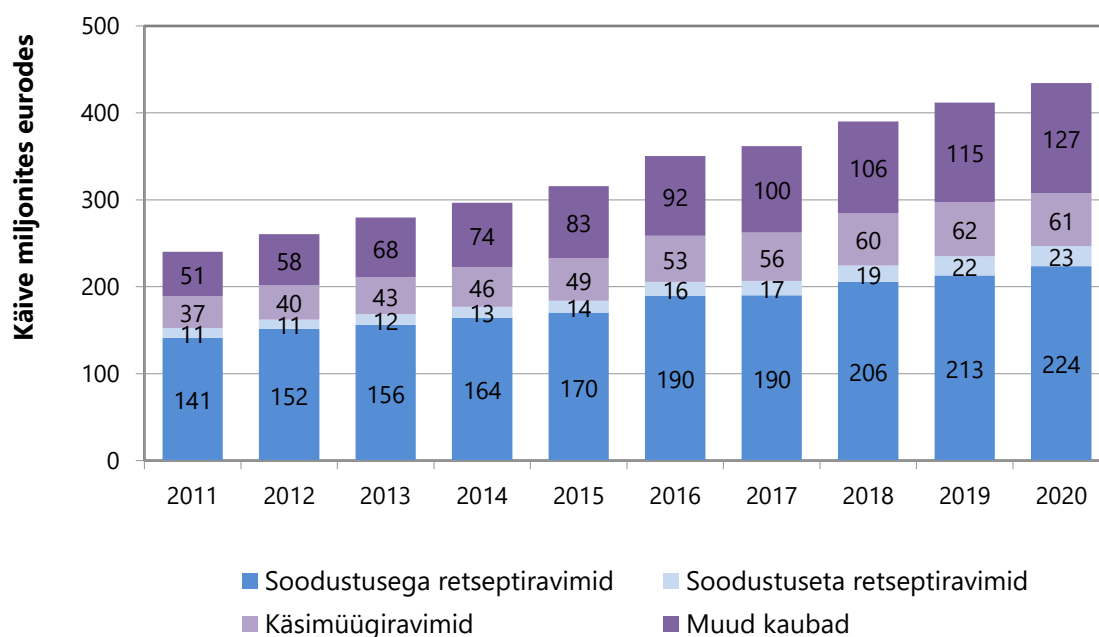

Joonis 3. Kulutused ravimitele ühes kuus ühe elaniku kohta aastatel 2011–2020

ÜLDAPTEEGID

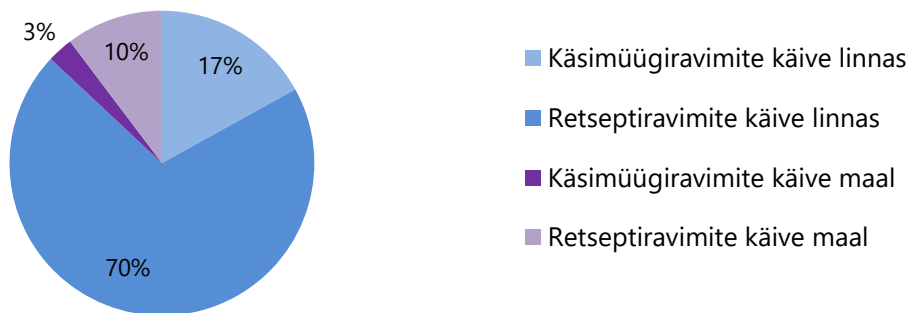
Üldapteekide käive koosneb ravimite ja muude kaupade käibest. Ravimite käive sisaldab käsimüügiravimite, retseptiravimite ja veterinaarravimite käivet. Retseptiravimite käibe võib omakorda jaotada soodustusega ja soodustuseeta retseptide alusel väljastatud ravimite käibeks. Muude kaupade hulka kuuluvad apteegis müüdavad hügieenitarbed, põetusvahendid, meditsiinitehnika, toidulisandid, kosmeetika jm.

2020. aastal oli üldapteekide kogukäive 435 miljonit eurot, mis võrreldes eelneva aastaga on 5,4% suurem. Üldapteekide ravimite käive oli 308 miljonit eurot. Ravimite käive suurenes võrreldes eelneva aastaga 3,4%, sealhulgas soodustuseeta retseptiravimite käive kasvas 5,5%, soodustusega retseptiravimite käive 5,0% ning käsimüügiravimite käive vähenes 2,7%. Kõige enam väljastatakse üldapteekidest ravimeid soodustusega retseptide alusel, mille käive 2020. aastal oli 224 miljonit eurot, moodustades retseptiravimite käibest 91%. Veterinaarravimite käive on üldapteekides suhteliselt tagasihoidlik, jäädes 2020. aastal alla ühe miljoni euro. Muude kaupade käive suurenes võrreldes eelneva aastaga 10,8%, ulatudes 127 miljoni euroni.

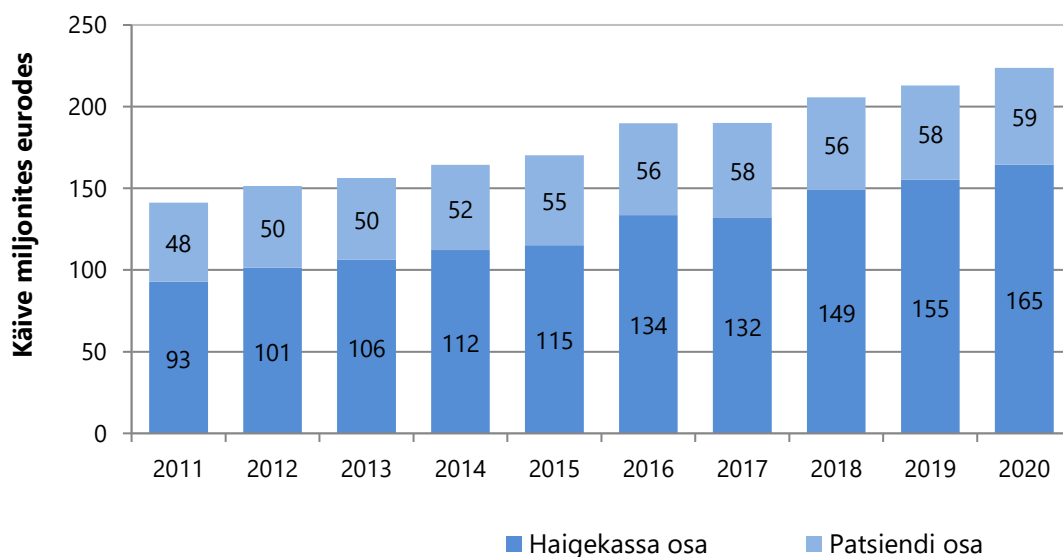
Joonis 4. Üldapteekide kogukäive aastatel 2011–2020

Kuna kolmveerand üldapteekidest asub linnades, siis on ka linnaapteekide ravimite käive, nii käsimüügi- kui retseptiravimite osas, tunduvalt suurem kui maa-apteekides. 2020. aastal moodustas 87% üldapteekide ravimite käibest linnaapteekide ravimite käive, vaid 13% ravimitest müüdi maa-apteekides. 2020. aastal oli käibe jaotus maa- ja linnaapteekides kuigivõrd erinev. Käsimüügiravimid moodustasid üldapteegi käibest nii linnas kui maal 14%. Samas oli maa-apteekides muude kaupade osakaal suurem kui linnaapteekides, vastavalt 33% ja 29%. Retseptiravimite käive, mis moodustab suurima osa käibest, kattis maa-apteekides 53% ja linnaapteekides 57% kogukäibest.

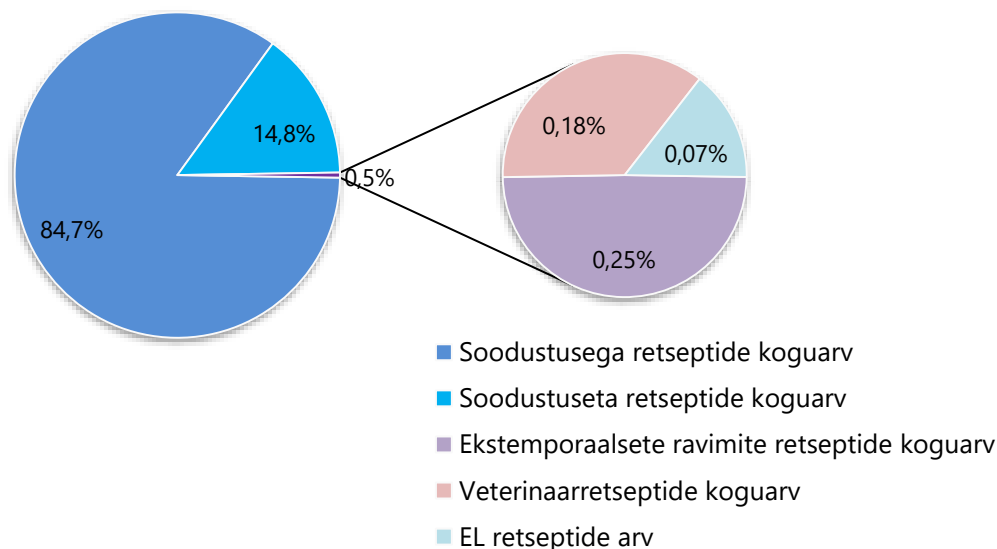
Joonis 5. Ravimite käive maa- ja linnaapteekides, 2020

Soodustusega retseptiravimite maksumusest tasus patsient 2020. aastal keskmiselt 26% ja Eesti Haigekassa 74%. Soodusretsepti keskmist maksumust mõjutab nii väljastatud soodusravimite kogus, hind kui ka konkreetse soodusravimi valik, st kas kasutatakse sama toimeainega kallimaid või odavamaid ravimipreparaate. 2020. aastal oli soodusretsepti keskmine maksumus 24,78 eurot.

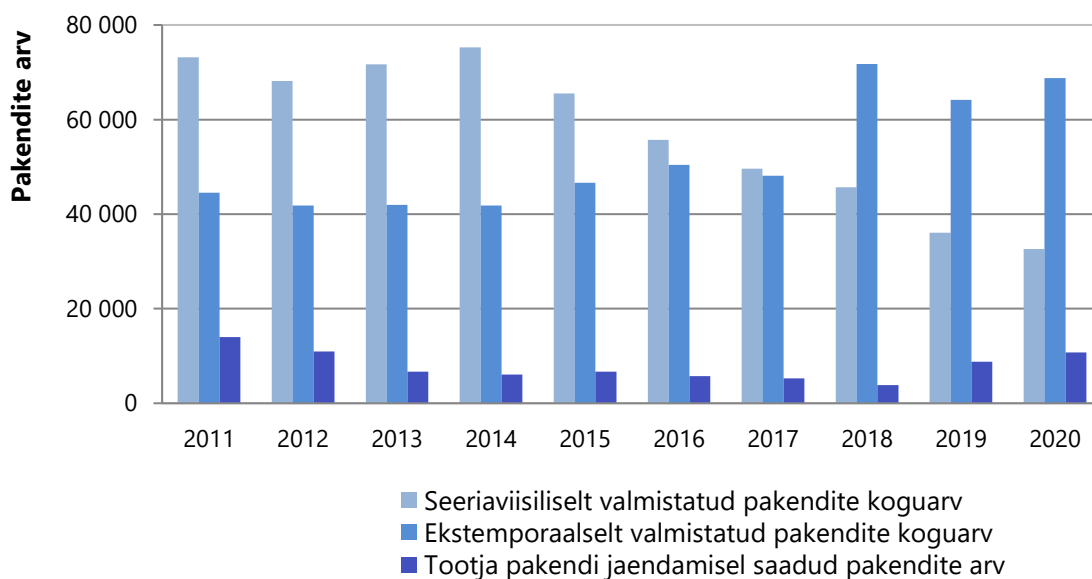
Joonis 6. Soodustusega retseptiravimite käive üldapteekides aastatel 2011–2020

2020. aastal käideldi üldapteekides 10,7 miljonit retsepti. Kõige enam väljastati üldapteekidest ravimeid soodustusega retseptide alusel, neid oli 9,0 miljonit. Soodustuseta retsepte oli veidi alla 1,6 miljoni, ektemporaalseid retsepte ligikaudu kaksikümmend kuus tuhat ja veterinaarseks otstarbeks väljastati ravimeid ligi üheksateistkümne tuhande retsepti alusel. Eesti apteekides käideldud Euroopa Liidu retseptide arv jäi alla 8 tuhande, vähenedes võrreldes eelneva aastaga 32%.

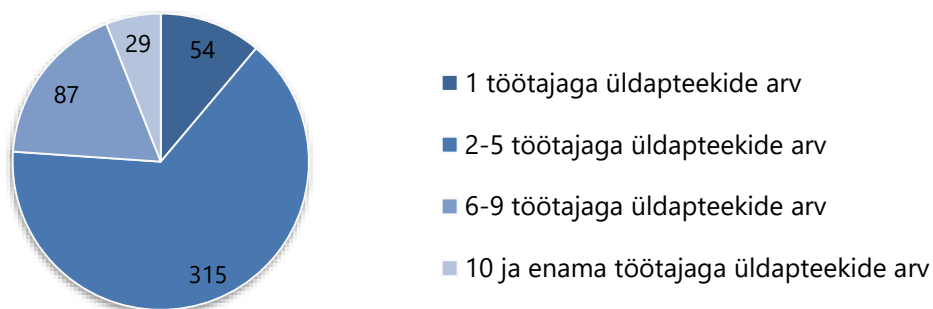
Joonis 7. Üldapteekides käideldud retseptid, 2020

2020. aasta jooksul valmistati üldapteekides kokku veidi üle 112 tuhande ravimipakendi, neist ektemporaalseid ravimeid ligi 69 tuhat pakendit.

Joonis 8. Ravimite valmistamine üldapteekides 2011–2020

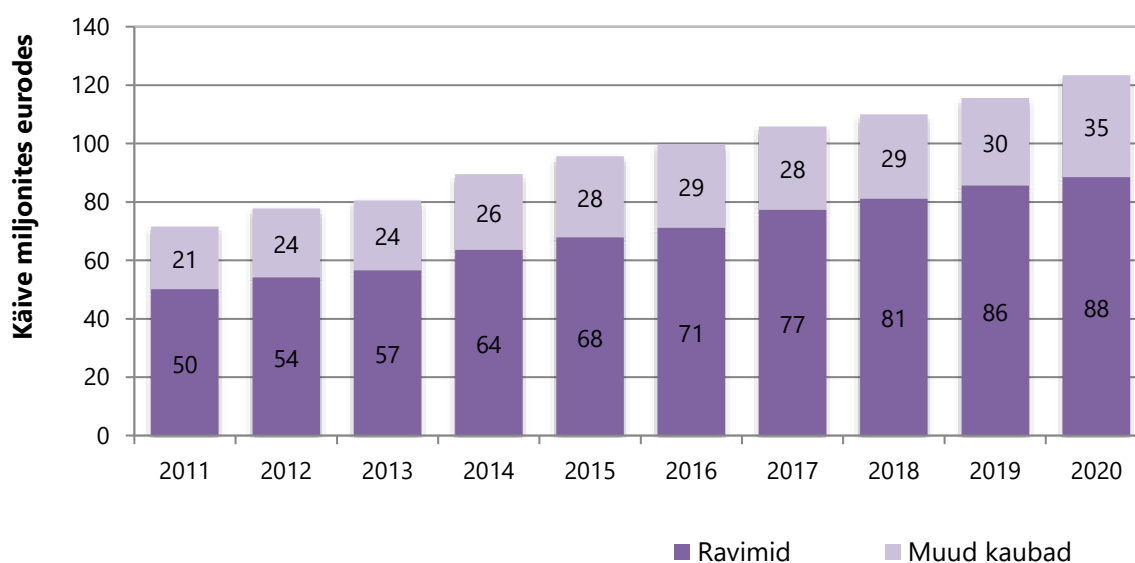
2020. aasta lõpul töötas ühes üldapteegis, st põhiapteegis või haruapteegis, enamasti 2–5 inimest. Ligikaudu 31% kõigist üldapteekides töötavatest proviisoritest ja 43% farmatseutidest töötab Tallinna üldapteekides. Kõige suurem proviisorite osakaal on Tartu üldapteekides, moodustades kõigist Tartu linna üldapteekide töötajatest 69%. Kogu Eesti võrdluses moodustavad proviisorid 42%, farmatseudid 33% ja muud töötajad 25% kõigist üldapteekide töötajatest.

Joonis 9. Üldapteekide jaotus töötajate arvu alusel, 2020

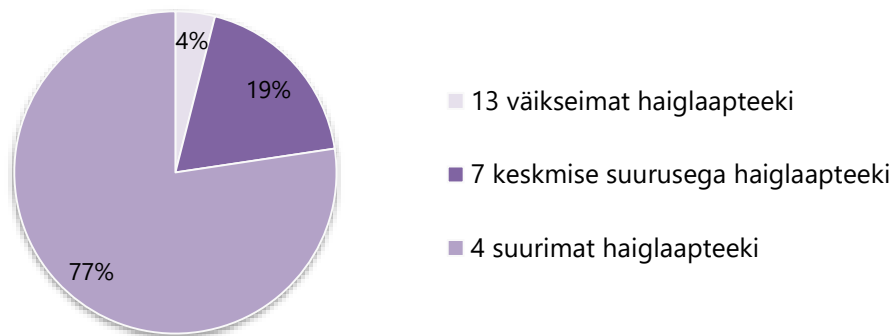
HAIGLAAPTEEGID

Haiglaapteekide kogukäive on pidevalt suurenenud nii ravimite kui muude kaupade käibe osas. 2020. aastal kasvas hüppeliselt muude kaupade käive – 16,7%, ravimite käibe kasv oli tagasihoidlikum, 3,2%. Kokkuvõttes suurenes haiglaapteekide kogukäive võrreldes eelneva aastaga 6,7%, ulatudes 123 miljoni euroni (arvestatud ilma käibemaksuta).

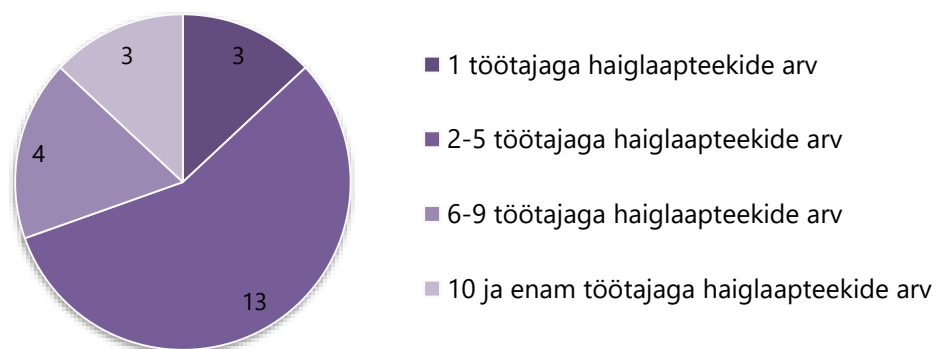
Joonis 10. Haiglaapteekide kogukäive aastatel 2011–2020

Haiglaapteekide aastakäibed on väga erinevad. Kolmeteistkümne haiglaapteegi aastakäive oli väiksem kui üks miljon eurot. Keskmise suurusega haiglaapteeki, mille aastakäive jäi ühe ja kümne miljoni euro vahele, on seitse ning lisaks neile on Eestis veel neli suurt haiglaapteeki, mille aastakäive oli 2020. aastal suurem kui kümme miljonit eurot. Kokku moodustasid neli suurimat apteeki üle 77% haiglaapteekide kogukäibest. Seega mõjutavad neli suurimat haiglaapteeki väga tugevalt ka haiglaapteekide keskmist aastakäivet, mis 2020. aastal oli 5,1 miljonit eurot. Kui vaadelda kõiki ülejäänud haiglaapteeki neljast suurimast eraldi, on keskmine aastakäive tunduvalt väiksem, 1,4 miljonit eurot.

Joonis 11. Haiglaapteekide käibe jaotus, 2020

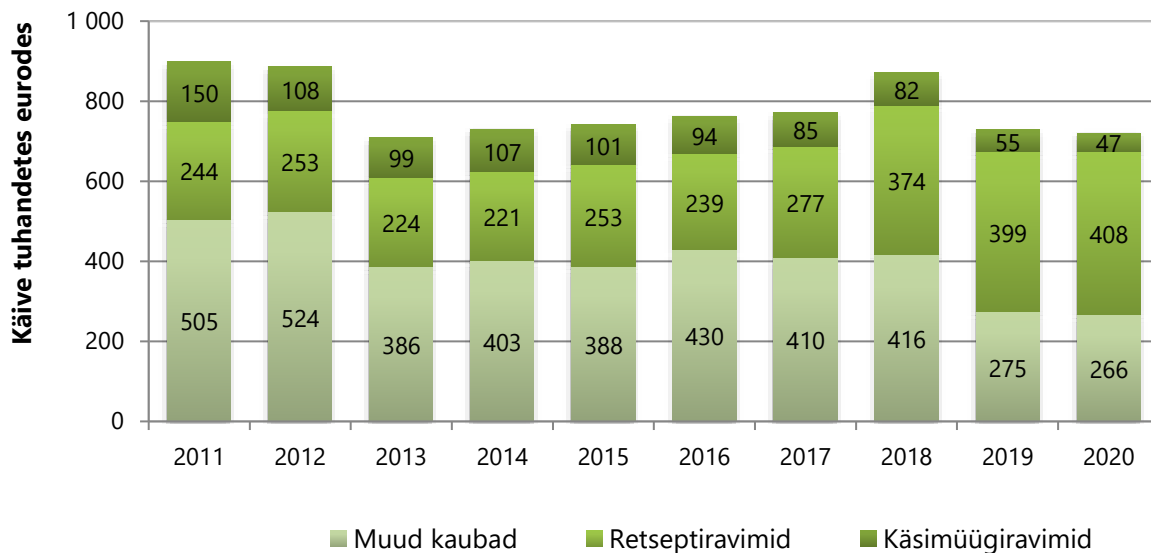
Haiglaapteekides töötavad enamasti proviisorid. 2020. aasta lõpus töötas haiglaapteekides 78 proviisorit, 35 farmatseuti ja 41 muud töötajat. Enamasti töötab haiglaapteegis kuni viis inimest, vaid suurimates haiglaapteekides on töötajaid rohkem kui viis.

Joonis 12. Haiglaapteekide jaotus töötajate arvu alusel, 2020

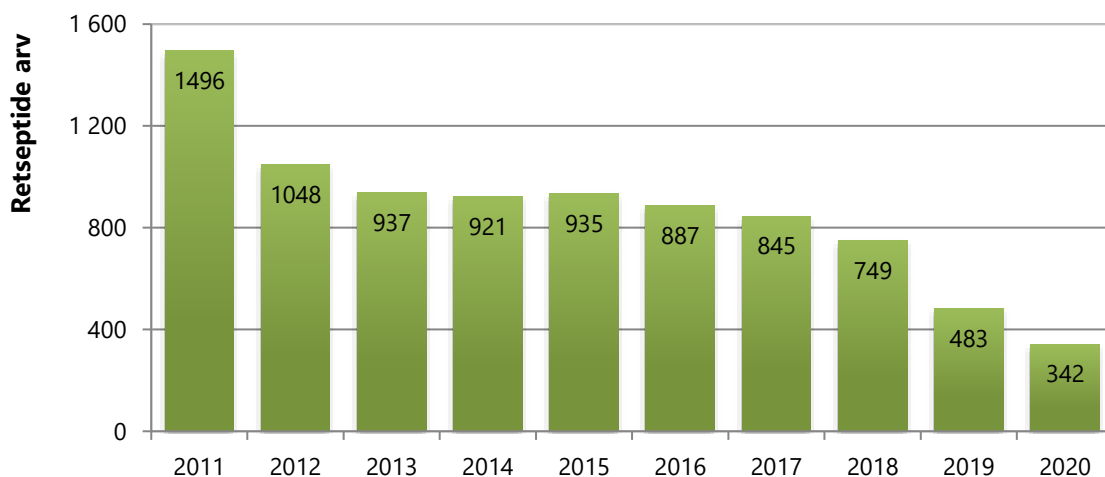
VETERINAARAPTEEGID

Eestis tegutses 2020. aastal kolm veterinaarapteeki ja nende kogukäive oli 0,72 miljonit eurot, millest ravimite käive moodustas 63% ja muude kaupade käive 37%.

Joonis 13. Veterinaarapteekide kogukäive 2011–2020

Veterinaararstid saavad ravimeid osta otse hulgimüüjatelt. 2020. aastal väljastasid hulgimüüjad ligikaudu 91% veterinaarravimitest otse tegutsevale veterinaararstile või põllumajandusettevõtet esindavale veterinaararstile, 6% üldapteekidele, 2,5% veterinaarapteekidele ja 0,4% teistele asutustele. Veterinaarapteekides käideldud retseptide arv on kümne aastaga vähenenud üle nelja korra.

Joonis 14. Veterinaarapteekides käideldud retseptide arv aastatel 2011–2020